ليکونکی : پیتروان بورن(Peter Van Buren). [32]

منبع اود خپریدو نیټه : انتی وار «2023-02-27»

ژباړونکی : پوهندوی دوکتور سیدحسام «مل» .

داوکراین جګړه سرتر پایه دافغانستان د جګړی سره ورته والي لري

Ukraine Is Afghanistan All Over Again

هغه کسان کوم چي دافغان – شوروی جګړه داوکراین د جګړی سره پرتله کوی نوهغه څه چي دجګړی په پای کي څه را پیښ شو هغه باید په یاد ولري

Those drawing parallels to the Soviet-Afghan conflict should remember what happened in the sequel.

د شوروی پر ضد افغا نی جنګیالي کوم چي د مصری ډول کلاشینکوف سره سمبا ل یا مسلح دي دپاکستان دپاړا چنار په یوه کمپ کی چي دافغانستان له پولي څخه دوه کیلو متر واټن لری دشوروی افغان جګړي په مهال لیدل کیږي

****

په واشنګټن کي داسی انګیرل کیږي چي داوکراین په یو څو آمریکایی ډالرو سره دژوند « تیت

لګښت» ولویدیځ په دي سره توانوي چي متحده ایالاتو ته دپوتین ستراتیژیک ګواښ پای ته ورسوي اوهیڅ یو آمریکای مړ نشي لکه هغسی چي په عراق او افغانستان کی د (2001 تر 2021) کالوکی ډیری آمریکایان خپل ژوند دلاسه ورکړل اودا پخپله یوځه نوي ، پوست ما درن (postmodern)، اویا د لویو قدرتونو یوه روښا نه جګړه دي – لکه هغسی چی **جکسون پولاک** (Jackson Pollock) د بین المللی اړیکو په اړین ویلي وو : دا دبا ند نی پالیسی یو ډول جادوګری طلسم دی کوم چي لږ لګښت غواړي چی مونږ با ید پر هغه باندي زر تزره فکر کړی واي .

ښه مو وکړل اوهغه داچي دا دیو لنډ مودی کار یا کړنه نه دي بلکه دلته یو پیغام وجود لري : افغانستان ته دکال (1980) نوی ډول ستایل ته ښه راغلاست . هغه ځای ته کوم چې امریکا کله ناکله دامریکی اوشوروی دواړه ډول لوبی لوبوی.

دویلو وړ داچي په لمړنـي نئر کي تول شیان آشنا او پیژندل شوی په نئر راځی – روسیه پر خپل ګاونډی هیواد برید کوی کوم چي هغه یواځی اویواځی دخپل کړنـي په فکر کی وي ، دروسی هدفونه یو شانته دي : دهغه څه په مقابل کي چي له یوي خوا دلویدیځ د تجاوز اود تیری په توګه ګوري اوله بلي خوا د نړي تسلط ته درسید و لپاره خپلي پولی تر باندی غزوی ، دجګړي په ډګر کی دروسیی لمړنـي بریاوی له مینځه ځی اومتحده ایالاتیو فرصت ته ګوري چي د روسا نو وینه دبل چا دژوند دلاسه په ورکولو سره توي کړي او دهغه ورځنی شعا ر دادي : مونږ تروروستی ژوندي افغان به وجګیږو.

دمتحده ایالاتو اطلاعاتی سازمان (سی آی ای) د خپل ما ر ډوله په څیر پاکستان ملګری پواسطه سره افغانستا ن ته د پیسو اود سلاح سیلاب روان کړ کوم چی ابزار یا وسیلی یی رنګارنګ مګر اثر یا اغیزي یی یوشان وه ، اوهغه داچي ضد روسی جګړه مارو ته دګولي دچلولو پوره توان ورکړي ترڅو چي ایږه (خرس) ترلی وسا تی او وینه توی کړي اما نه په هغه حد اواندازه کوم چي دهغه دژوند دلاسه ورکولو لپاره کاپی اوسی ، نو خداي دی مکړه چی دغه روانه جګړه پای ته ورسوي هغه جګړه چي خورا ګټوره ده چي زیات روسان اوصفر آمریکایان ومري (اوهغه داچي شا ید یو څه شمیر ، مګر دا دبهرنـي پالیسی د[(سی آی ای) دنیمه پوځی اود ځا نګړي ځواکونو کارول شوی اوهیر شوی ډولونه وی اودی ته اړتیا نه وی چي هغوی حساب کړل شي)] یوتاریخی بونس (دانعام په ډول اضافی معاش) په کال (۱۹۸۰) کی هم په افغانستان اوهم په اوکراین کي دسعودی عربستان دهغه لګول شوی پیسو یوه برخه دي کوم چی دا لا تراوسه دتار یا دنخ سر دي .

دځنی لوی توپیر او تفاوتونو په ګوښه کولو سره کوم چي په افغانستان کي دلمړنیو بریاوو موجب شو ترټولو مهم یي دروسیی داکمالاتو اوږد قطارونه وه ، نو راځی چي وګورو چي ددي لمړیو ورځو څخه بیا وروسته څه وشول :؟؟

دځنو توپیرونو په نظر کي نیولو سره چي په افغانستان کي لمړنـي بریالیتوبونه را مینځته کړل یو هم تر ټولو مهم یی دروسیي اکمالاتی اوږده قطارونه یا لیکي ووي، چي څه پایلي لرل .

په داسی حال کی چی د (ناتو) غړو هیوادونواونور دولتونه افغانستان ته لږ شمیر سرتیری لیږلي – نو په دی وخت کی متحده ایالات خپل بشپړ هڅه اواند تر سره کړ چي اوکراین د (نا تو) دنندارې په څیر وښیی حا ل داچي داسی نه دي ، سره له دي چي اوکراین د (ناتو) دسازمان غړی هم نه وه ،نو واشنګټن (په ظاهره) په پټه بڼی سره دالمان په غیر نظا مي مهم زیر بنا یی تا سیسا تو باندی حملی ترسره کړ کوم چي ددي حملی پاي دالمان پر اقتصاد باندی به ناوړی اغیزی وغورځوي.

دا تور یا تهمت پر (ناتو) هیوادونو سره دمتحده ایالاتو دښکاره چلند سربیره دمناسب تدارکاتی انبارونو یا زیرمو او نورو مواردو وبه را ښیی چي (ناتو) له اوکراین څخه سر ځوړند یا سرماتي

ووځی اوهمدارنګه ګوته په غابښ شو چې آیا داروپا راتلونکې په خبر کی وې نو ولې تر ټولو لویه اندیښنه په واشنګټن کې څرګندیږې اما نه په برلین ، بروکسل یا پاریس کې ؟
دلته لکه دافغانستا ن په څیر یو لړ پوښتنې وجود لري چې آیا آمریکا یان به ددی توان تر لاسه کړي چې له افغانستان څخه ووځی ، یا دا چې د کالین پاول « دلوښو با ران » قوانین به پلې شي ؟ اوکراین حتې چې دروسیې دحملې څخه لا دمخه تر یو زیات حده پوری دلویدیځ له خوا دهغه په داخلي چارو کی لاسوهنه یو ښکاره او پیژندل شوی تکری (Basket Case) وو .
دبلې خواڅخه دا حقیقت باید په ذهن کې وساتو چې اولسمشر زیلنسکي یو کمیدی اوتلویزیونی هنرمند یا کارمند چې په ولویدیځ کې دچرچل او بونو (Bono= ایرلیندی سندرغاړي) ترمینځ دکراس (صلیب) په توګه انځور شوي دی پیژندل کیږي .

اوهغه خپل محبوبیت دنظام سره په ضدیت اود خپلو وعدو سره کوم چې هغه به دفساد سره مبارزه وکړی ، اقتصاد ته ښه رونق ورکړي ، وشو کړي چې په کال (2019) داوکراین دجمهوری ریاست په ټولټاکنه کی انتخابات وګټی اود اوکراین جمهور ریس شي هغه همدارنګه داکراین له انقلاب څخه مخکې چې یورو میدان (Euromaidan Revolution) یا د (2014) کودتا دقهرمان په نوم هم یادیږی. یعنی هغه کودتا چې د کال (2013) په وروستیو کې دهغه وخت د اولسمشر **ویکتوریانوویچ** دپریکړې په غبر ګونی کی دلاریونونو په توګه پیل شوو داروپایی اتحادی سره ترون ردووی او پر ځای یی له روسیې سره نژدې اړیکې تعقیبوی.
مظاهره چیانو په کیف کې دمرکزی میدان نیزالینوستی(Nezalezhnosti) چوک په نیولو سره دیانووکوویچ داستعفا اود نوی ټولټاکنو غوښتنه کوله ، دم ظاهر شد ت لا پسې پیاوړی شو او دفبروی میاشتی کال (2014) کی وضیعت هغه مهال کړکیچنه شو کله چې **د یا نووکوویچ** امنیتی ځواکونه پر مظاهره چیانو باندې ډزی وکړلی چې بیا په پایله کې په سلګونو کسان خپل ژوند دلاسه ورکړل او یانووکوویچ له هیواد څخه وتښتید او په اوکراین کې نوی حکومت جوړ شو ، دغه انقلاب له روسیې سره کړکیچ ته لمن ووهل ، چې وروسته بیا روسیه **کریمه** دخپل خاوری سره الحاق کړه اود اوکراین په مینځ کې یی دبیلتون غوښتونکی څخه ملا تړ وکړ.

له دغو ستونزو څخه هیڅ یوه ستونزه له مینځه نه ځی حتی که دروسیې پوځ د یرغل دمخه پولو ته ترشا شي ، دامفکوره چې دلته د **پوتین** له خوا دواک په لړلو دځمکې دغضب کولو پرته بل څه شتون نه لري هغه هم لږ او نیمګړی دي.

څه پاتې دي؟ په اوکراین کې د اداري فساد د کچې په اړه اندیښنې او د هغې په مخنیوي کې د امریکا رول له اوکراین سره د امریکا د پام وړ ما لي مرستو سره سره، د فساد او د پیسو د نا سم مدیریت راپورونه ورکړل شوي دي .ځینو استدلال کړی چې امریکا د دې مسلو د حل لپاره کافي کار نه دی کړی او په سیمه کې د خپلو ستراتیژیکو ګټو د ساتلو لپاره یې سترګې پټې کړې دي .د امریکا تاریخ چې په پرمختللو هیوادونو او فساد کې د نړدې لامحدود وسلو او پیسو توزیع کوي ښه نه دی - لکه څنګه چې موږ بیا په افغانستان کې، د 1980 کال نسخه، یا د **بوش** له یرغل څخه وروسته ولیدل . فساد یوازې خراب کیدی شي .

په افغانستان کې یوه لویه ویره د وسلو خپریدل وو، وسلې د جګړې له ډګره په غلطو لاسونو کې ځي .که دا د توپکونو کا نتیز وي یا د الوتکې ضد وروستي سیستمونه وي ، په اوکراین کې ډیری وسلې کمې دي . د افغانستا ن په قضیه کې، اصلي ویره د ستینګر توغند یو لپاره وه، چې د عصري الوتکو د ویشتلو توان لري او د ترهګرو په لاسونو کې پای ته رسیږي . متحده ایالات له هغه وخت راهیسې د نړی د وسلو بازارونو له لارې دا توغندي تعقیبوي.

*په اوکراین کې ډېر بد دی .د روسیې او ایران د هوایي اثارو پر وړاندې د امریکا تر ټولو لوړ هوایي دفاعي وسایل کارول کیږي .مغه هیوادونه به د **شوټ** ډاون(راغورځول) **د تیلی میټري د پټا** لپاره څه تا دیه کړي ، هیڅکله به ریښتیني **هارډویر** ته پام ونه کړي چې انجنیر او برنامه یې په مقابل کې بدل کړي؟ په دې کې شک نشته چې روسي، چینا یې، ایراني او نورې استخباراتي اداري په اوکراین کې د پیسو ډکې کڅوړې سره مڅه کوي چې مغه څه واخلي چې دوی یې کولی شي د جګړې بل لګښت .*

*دا هم سخته ده چې پای لوبه د **پوټین** د مړینې په توګه وګورو .دا به په دې معنی وي چې ستراتیژي به تر وروستي افغا ن او اوکرایني پورې جګړه نه وي بلکې تر وروستي روسي پورې به جګړه وي .پلان دا دی چې په پای کې د مغه ملا او ډډ مات شي، یا د روسیې وروستي مړینه، د **پوټین** د نسکورولو لپاره یو ډول مڅوي.تر سره کول خو د چا لخوا؟ د روسیې په مشری د پوځ په مشری د حکومت لپاره د **پوټین** تجارت یوه کوچنی ګټه ښکاري .وګورئ چې وروستی ځل چې روسیه د حکومت د بنستیز بدلون څخه تیریږي څه پیښ شوي - موږ **پوټین** اوپه افغانستان کې، دطالبانو ددوهم ځل په واک رسید و ترلاسه کړ.*

*تاریخ وړاندیز کوي چې متحده ایالات به اوکراین له مختلفو لارو څخه له لاسه ورکړي، او مغه هم د "بریالیتوب" په قضیه کې د ساتیری اضا فه پوښتني سره: څوک به **پوټین** تعقیب کړي، او ولې موږ فکر کوو چې ددی سړی له مینځه تلل به د متحده ایالاتو لپاره ډیر خوښی وي؟ لکه څنګه چې یو **پنډ ت** (هندوستا نی راهب) دا ویلي، دا داسې ښکاري چې یو څوک د خطر سره لوبې کوي .*

دلیکونکی په اړین څو کرښې:

ایټر وان بورین (په 1960 کې زیږیدلی) د متحده ایالاتو د بهرنیو چارو پخوانی کارمند دی ، او د نظامي چارو په اړه د دوه ناولونو او دوه غیر افسانوي کتابونو لیکوال دی.

-------------------------------- په درناوی «03-03-2023»